

JAK
PRZEŻYĆ
W...
PREHISTORII

JAK PRZEŻYĆ W... PREHISTORII

Tytuł oryginalny

Cómo sobrevivir a... la Prehistoria

© Text and illustrations: Juan de Aragón, 2023

Represented by Tormenta

www.tormentallibros.com

© Copyright for the Polish translation

by Wydawnictwo „Nasza Księgarnia”, Warszawa 2023

Konsultacja historyczna: dr Rodrigo Villalobos García

Autor Juan de Aragón
El Fisgón Histórico

Tłumaczka
Marta Szafrąńska-Brandt

NASZA KSIĘGARNIA

SPIS TREŚCI

ZAPRASZAMY DO PREHISTORII!

7

Ale, uważaj, ryzykujesz życie...

ROZDZIAŁ I: POZNAWANIE PREHISTORII

11

Wiesz, jak długo trwała ta epoka? Orientujesz się, jakie niebezpieczeństwa czyhają na ciebie na każdym etapie? Lepiej się przygotuj. Od tego zależy twoje przetrwanie.

ROZDZIAŁ II: NASI PRZODKOWIE

21

Nim pojawił się *Homo sapiens*, nasz gatunek, mieliśmy wielu przodków. Zobacz, jakie posiadali umiejętności.

ROZDZIAŁ III: PALEOLIT

39

Mamuty i tygrysy szablozębne, burze śnieżne, a tymczasem – co pewnie najgorsze – żadnego schronienia. Wyobrażasz sobie, że musisz stawić czoło ciężkiej paleolitycznej zimie?

ROZDZIAŁ IV: NEOLIT

77

Kiedy ludzie nauczyli się uprawy roli i zaczęli budować sobie domy, sytuacja się poprawiła, ale jeśli sądzisz, że zniknęły zagrożenia, to miej się na baczności! Czeką cię życie wypełnione ciężką pracą, musisz też liczyć się z atakami złoczyńców. Nikt nie jest bezpieczny.

ROZDZIAŁ V: EPOKA METALI

113

Ten okres może wyglądać na złote czasy i w pewnym sensie tak byto. Ale nie wszystko złoto, co się świeci. Musisz się nauczyć bronić, jeśli chcesz przetrwać w tym świecie zniewolenia i krwawych wojen. Zachowaj czujność!

ROZDZIAŁ VI: A CO POTEM?

131

Tak, minęły tysiące lat, ale wciąż pozostały nam rozmaite – dobre i złe – obyczaje typowe dla prehistorii. Znasz już wszystkie?

HISTORIA ZŁAMANEJ KOŚCI

PODOBNO PODCZAS WYKŁADU JEDEN ZE STUDENTÓW ZWRÓCIŁ SIĘ DO ANTROPOLOŻKI MARGARET MEAD Z PYTANIEM:

KTÓRE ZNALEZISKO STANOWI PIERWSZY ZNAK UCYWILIZOWANIA?

CERAMIKA? NARZĘDZIA? A MOŻE UŻYWANA DO POLOWANIA BRONŃ?

STUDENCI NIE SPODZIEWALI SIĘ TAKIEJ ODPOWIEDZI.

TEN ZNAK TO ZŁAMANA I ZROŚNIĘTA KOŚĆ UDOWA!

ZROŚNIĘTA KOŚĆ OZNACZA, ŻE OSOBA, KTÓRA ODNIOŚŁA URAZ, OPIEKOWANO SIĘ DO MOMENTU WYLECZENIA. KTOŚ MUSIAŁ O NIĄ DBAĆ...

I rzeczywiście: **OPIEKOWANIE SIĘ** sobą nawzajem to pierwszy znak ucywilizowania. A neandertalczyki tak właśnie postępowali. Wśród szczątków osób dorosłych znaleziono kości świadczące o **deformacji** albo noszące ślady **urazów** i wyleczenia. To bardzo ważne, oznacza bowiem, że kiedy w plemienu rodziło się dziecko z problemami zdrowotnymi, zapewniano mu dobrą **opiekę**, a gdy ktoś został zraniony czy zachorował, pielęgnowano go aż do wyzdrowienia.

REGULARNIE JĄ KARMIĆ...

I ZASTĘPOWAĆ W CODZIENNYCH OBOWIĄZKACH.

Z CZYMŚ TAKIM NIE SPOTYKAMY SIĘ U ŻADNEGO INNEGO GATUNKU.

Neandertalczyki rozprzestrzenili się w Europie i na Bliskim Wschodzie, jednak z nieznanymi wciąż powodów **wyginęli** około 30 000 lat p.n.e. To znaczy właściwie nie zniknęli całkowicie, ponieważ wielu wymieszało się z przedstawicielami *Homo sapiens* – zatem i my nosimy w sobie ich geny.

Od drobnych łowów...

Najprościej jest zaspokoić głód, jedząc, oprócz płodów ziemi... **robaki**. To znaczy robaki i wszystko, co pełza po ziemi. Wiem, brzmi to obrzydliwie, ale może się zdarzyć, że w którymś momencie nie będziesz mieć innego wyjścia niż sięgnąć po ślimaki, gąsienice, larwy i mrówki. Inny pomysł to ptasie jaja; są bardzo pożywne, tylko uważaj, czy samica nie kręci się w pobliżu gniazda, kiedy **podbierasz jajka!**

CHCIAŁEM TYLKO
DAĆ CI KĘSEK...

Robi się trudniej, kiedy masz chętkę na gada, jak wąż czy jaszczurka, albo w ogóle na coś większego: królika, ptaka, szczura, wiewiórkę... Wtedy trzeba trochę **POGŁÓWKOWAĆ** (nie na darmo masz większą pojemność czaszki!) i zastawić na zwierzaka **pułapkę** albo zмайstrować broń, żeby go upolować.

...do polowania na grubego zwierza

Największe plemiona żyjące na północy mogły liczyć na mamuty i renifery, podczas gdy w rejonach cieplejszych żyły jelenie, dziki, kozice, słońce i wiele innych zwierząt **POTĘŻNYCH ROZMIARÓW**. Jak ludzie mogliby wzgardzić takim przysmakiem? Jedna upolowana sztuka dostarczała żywności dla całego plemienia na wiele dni. Dobrze było również to, że ze zwierzęcia wykorzystywano **WSZYSTKO**: skórę, kości, ścięgna, wnętrzności, a nawet rogi!

Z KOŚCI MOŻNA
WYSYSAĆ SZPIK – SUBSTANCJĘ
KLEISTĄ, ALE BARDZO POŻYWNĄ.

 **Wydawnictwo
NASZA KSIĘGARNIA**

05-075 Warszawa-Wesoła, ul. Apteczna 6
e-mail: naszaksięgarnia@nk.com.pl
tel. 22 643 93 89

Sprzedaż wysyłkowa: tel. 22 641 56 32
e-mail: sklep.wysylkowy@nk.com.pl
www.nk.com.pl

Redaktor prowadząca: **KATARZYNA LAJBOREK**
Redakcja: **ZUZANNA HERTIG**
Opieka redakcyjna: **MAGDALENA KOROBKIEWICZ**
Redaktor techniczny, DTP: **KARIA KOROBKIEWICZ**

ISBN 978-83-10-13891-0

PRINTED IN POLAND

Wydawnictwo „Nasza Księgarnia”, Warszawa 2023

Wydanie pierwsze

Druk: Drukarnia LEYKO Sp. z o.o., Kraków